

เอกสารอ้างอิงและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้ จะกล่าวถึง ความหมายของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร การบริหารหลักสูตรในระบบหน่วยกิต ทฤษฎีและหลักการเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ความเป็นมาและสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร มัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518 ลักษณะโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับใหม่ และปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับใหม่

การพัฒนาหลักสูตรจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างเป็นส่วนประกอบ ปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือการศึกษา และแกนสำคัญของการจัดการศึกษาคือหลักสูตร การจัดการศึกษาในประเทศใดก็ตามจะไม่สำเร็จจุดลงไปตามที่กำหนดไว้ถ้าไม่มีหลักสูตรเป็นโครงการและเป็นแนวทางในการให้การศึกษ

มีทฤษฎีและหลักการมากมายเกี่ยวกับหลักสูตร ในที่นี่จะกล่าวเพียงบางเรื่องที่มีสัมพันธ์กับการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น

ความหมายของหลักสูตร

มีผู้ให้คำจำกัดความของหลักสูตรไว้ดังนี้คือ

หลักสูตร คือ แนวกำหนดประสบการณ์ทั้งหมดที่มีมุ่งหมายให้นักเรียนได้รับจากการศึกษา ทั้งในแง่วิชาการและพัฒนาการทุกคน การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีหลักสูตร เพื่อใช้เป็นมาตรฐานหรือเกณฑ์กลางของการจัดชั้นเรียน เวลาเรียน และเนื้อหาที่เรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกัน¹

¹สุมน อมรวิวัฒน์, "คำถามคำตอบบางข้อเกี่ยวกับหลักสูตร ประถมศึกษา," หลักสูตรและการสอนระดับประถมศึกษา (กรุงเทพฯ : แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2514) หน้า 6 - 7.

นอกจากนั้น หลักสูตรอาจหมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่ทางโรงเรียนต้องรับภาระจัดให้แก่เด็กเรียน² หลักสูตรมีความสำคัญต่อครูมาก เพราะ (1) เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานของครู และ (2) เป็นเครื่องกำหนดลวงหนาวาจะให้ยูเรียนเปลี่ยนไปในรูปใด³

เกียรติ ชวยการ⁴ โห้แนวคึกว้า หลักสูตรมีความสำคัญมากเช่นกัน เพราะหลักสูตรเป็นเครื่องมือสำคัญที่ครูใช้เป็นเอกสารอ้างอิง และเป็นจุดตั้งคั่นของการสอน อีกทั้งเป็นเครื่องมือทางวิชาชีพอย่างหนึ่งของผูประกอบอาชีพทางการศึกษา

องค์ประกอบของหลักสูตร

นักการศึกษาหลายท่านได้สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรไว้คล้ายคลึงกันมาก เช่น พจน ะเพียรชัย ให้ความเห็นว้า องค์ประกอบทั้งหมดของหลักสูตร ได้แก่

1. ปรัชญาหรือความมุ่งหมาย
2. เนื้อหาวิชา
3. การเรียนการสอน
4. การประเมินผล
5. การบริการและการบริหารหลักสูตร⁵

²George A. Beaucamp. The Curriculum of the Elementary School. (Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1964), p. 5.

³Ibid., p. 17.

⁴เกียรติ ชวยการ, "ความคิดเห็นของศึกษานิเทศก์และครูใหญ่ในเขตการศึกษา 4 เกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 15.

⁵กองพัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ประมวลบทบรรยายเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร (กรุงเทพฯ : กุรุสภาดากพรวา, 2517), หน้า 106.

สุมณ อมรวิวัฒน์ มีความเห็น เช่นเดียวกับของทจนน์ สะเพียรชัย โดยกล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรว่า ควรจะประกอบไปด้วย

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับ
2. การกำหนดวัยเรียน เวลาเรียน และอัตราเวลาเรียน
3. สังเขปหัวข้อวิชาในแต่ละหมวด และประสบการณ์ทั้งหมด
4. กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียน รวมทั้งการประเมินผล
5. กิจกรรมของโรงเรียนที่มุ่งส่งเสริม พัฒนาการ และประสบการณ์ของนักเรียน
6. กิจกรรมเสริมหลักสูตร⁶

ตามความคิดของ ทาบ่า (Taba) หลักสูตรทุกชนิดควรประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 อย่าง เป็นอย่างน้อยคือ

1. ความมุ่งหมายทั่วไปและความมุ่งหมายเฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชา
3. ระเบียบวิธีสอนหรือการจัดการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผลการเรียนการสอน⁷

ดังนั้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักสูตรควรมี 4 องค์ประกอบคือ

1. ความมุ่งหมาย
2. เนื้อหาวิชา
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผล

⁶สุมณ อมรวิวัฒน์, เรื่องเดิม, หน้า 7.

⁷Hilda Taba, Curriculum Development : Theory and Practice (New York : Harcourt, Brace and World, Inc., 1962), p. 10.

ความสำคัญขององค์ประกอบของหลักสูตรที่มีต่อการจัดการศึกษา

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum Objectives) ความมุ่งหมายของหลักสูตรมีความหมายต่อการจัดการศึกษามาก เพราะความมุ่งหมายของหลักสูตรก็คือความมุ่งหมายของการศึกษานั้นเอง⁸ ความมุ่งหมายของหลักสูตรช่วยให้ครูซึ่งทำหน้าที่ให้การศึกษาทราบว่ากระบวนการศึกษาควรจะเน้นในเรื่องใด และนักเรียนควรจะเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาไปในทิศทางใด ทำให้การศึกษามีเป้าหมายไม่เลื่อนลอย⁹ อาจเปรียบเทียบความมุ่งหมายของหลักสูตรว่าเป็นเสมือนหางเสือของเรือ ซึ่งช่วยควบคุมบังคับเรือให้แล่นไปในทิศทางที่ต้องการ ถ้าไม่มีหางเสือเรือ เจ้าของเรือก็ไม่สามารถคุมเรือให้เกิดประโยชน์ได้ แต่กลับจะก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองทุนรอนและพลังในการดำเนินการโดยไม่ได้รับผลตอบแทนตามที่ประสงค์ไว้

ความมุ่งหมายทางการศึกษามีหลายระดับตั้งแต่ระดับสูงสุดคือปณิธานการศึกษา ไปถึงจุดมุ่งหมายในการสอน แต่ความมุ่งหมายในระดับสุดท้ายคือจุดมุ่งหมายในการสอน มีความสำคัญต่อการนำหลักสูตรไปใช้มากที่สุด เพราะเป็นความมุ่งหมายที่ถูกแปลงออกมาในรูปของการกระทำ กล่าวคือ อุดมคติ หรือ ปณิธานการศึกษาจะได้รับการแปลงออกมาในรูปของการกระทำที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้ครูทราบว่าการศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีลักษณะพฤติกรรมอย่างไร ดังนั้นครูจึงควรที่จะตั้งจุดมุ่งหมายในการสอนทุกครั้งให้ชัดเจน

ครูควรเขียนจุดมุ่งหมายของการสอนในเชิงพฤติกรรม ซึ่งเรียกว่าจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพราะจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเป็นความมุ่งหมายในการสอนที่กล่าวถึงพฤติกรรมหรือผลของพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกมาให้เห็นได้ และครูสามารถวัดได้ว่าผลของการสอนนั้นเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ ยิ่งห่างไกลหรือใกล้จุดประสงค์ที่ตั้งไว้เพียงใด¹⁰

⁸ ภิญโญ สาร, หลักบริหารการศึกษา (กรุงเทพฯ 2 : วัฒนาพานิช, 2516), หน้า 285.

⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 286-287.

¹⁰ กองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร ประถมศึกษาตอนปลาย (กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว, 2518), หน้า 2.

2. เนื้อหาวิชา (Content) เนื้อหาวิชาซึ่งเป็นองค์ประกอบส่วนที่ 2 ของหลักสูตร หมายถึง เนื้อหาสาระหรือความรู้ ตลอดจนประสบการณ์ในการเรียนรู้¹¹ เนื้อหาวิชานี้เป็นแกนสำคัญของกระบวนการทางการศึกษา¹² เพราะเนื้อหาวิชามีบทบาทสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามความมุ่งหมายที่ผู้พัฒนาหลักสูตรหรือผู้สอนตั้งไว้¹³

เนื้อหาวิชาที่จะนำมาบรรจุไว้ในหลักสูตรควรจะมีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. มีความเชื่อถือได้และเป็นแกนสารของความรู้ในแต่ละสาขาวิชา
2. สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคม
3. มีความสมดุลระหว่างความกว้างและความลึก
4. สามารถสนองความมุ่งหมายใดหลายประการ
5. สอดคล้องกับวุฒิภาวะในการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน
6. สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน¹⁴

นอกจากแนวความคิดดังกล่าว คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษาได้เสนอแนะว่า เนื้อหาสาระในหลักสูตรควรจะช่วยเสริมสร้าง ความรู้-ความคิด ทักษะ และทัศนคติให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง แล้วนำความรู้ ความเข้าใจ มาแก้ปัญหาและเสริมสร้างชีวิตและสังคมให้ดีขึ้นโดยกลมกลืนกับธรรมชาติ¹⁵ นอกจากนั้นยังได้เห็นว่า เกณฑ์สำคัญในการจัดเนื้อหา

¹¹ สมิตร์ คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครพิมพ์, 2518), หน้า 76.

¹² Organization for Economic Co-Operation and Development, Curriculum Improvement and Educational Development (Paris : O.E.C.D. Publications, 1966), p. 67.

¹³ สมิตร์ คุณานุกร, เรื่อง-เก็บ, หน้า 76.

¹⁴ Hilda Taba, op.cit., pp. 267-289.

¹⁵ คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานการปฏิรูปการศึกษา, การปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 15.

สาระในแต่ละระดับการศึกษาก็คือควรจะคำนึงถึงความต้องการในชีวิตจริงและความพิสดารกว้างขวางของวิทยาการในโลกปัจจุบัน เป็นเกณฑ์สำคัญ¹⁶

3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation) การนำหลักสูตรไปใช้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของหลักสูตร เพราะหลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่นั้น มีขึ้นอยู่กับคุณภาพที่ดีของหลักสูตรแต่อย่างเดียวกัน แต่ขึ้นอยู่กับ การนำหลักสูตรไปปฏิบัติที่โรงเรียนอย่างเหมาะสมและถูกวิธีด้วย

003400

สมิทร คุณานุกร¹⁷ ได้กล่าวถึงหลักในการนำหลักสูตรไปใช้ในหลายประการ ที่น่าสนใจก็คือ การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กิจกรรม 3 ประเภทคือ

3.1 การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน การแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน หมายถึง การตีความหมายและการกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร กิจกรรมนี้มีความสำคัญมาก เพราะครู จะไม่สามารถที่จะนำหลักสูตรไปสอนได้เมื่อยังไม่มีการดัดแปลง ที่เป็นดังนี้เพราะหลักสูตรระดับ ชาติจะกำหนดความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชาที่จะสอน กิจกรรมประกอบการเรียนการสอน และการ ประเมินผลไว้อย่างกว้าง ๆ มีลักษณะที่ยืดหยุ่นได้เพื่อสะดวกแก่การนำหลักสูตรไปปรับใช้ให้ เข้ากับสภาพของท้องถิ่นหรือของโรงเรียน ครูจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการแปลง หลักสูตรไปสู่การสอน สิ่งที่ยู่นำหลักสูตรไปใช้จะต้องตีความหมายให้ลึกซึ้งก็คือความมุ่งหมายของ หลักสูตร หลังจากศึกษาความมุ่งหมายของหลักสูตรอย่างเข้าใจลึกซึ้งแล้ว ก็อาจแปลงหลักสูตร ไปสู่การสอนโดยการจัดทำเป็นเอกสารหลักสูตร เช่น ประมวลการสอน และโครงการสอน และ ถ้าจะให้การสอนได้ผลดียิ่งขึ้นครูก็อาจจะทำบันทึกการสอนด้วยโดยอาศัยประมวลการสอน และ โครงการสอนเป็นเครื่องแนะแนวทาง

3.2 การจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ภายในโรงเรียนให้หลักสูตรบรรลุเป้าหมาย ปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ที่กล่าวนี้ได้แก่ ขนาดของห้องเรียน และจำนวนนักเรียน ห้องสมุด วัสดุ อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ การจัดตารางสอน การจัดครูเข้าสอน ประมวลการสอน โครงการสอน

¹⁶เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

¹⁷สมิทร คุณานุกร, เรื่องเก็บ, หน้า 130-132.

และแบบเรียน เป็นต้น

3.3 การสอนของครู การสอนของครูเป็นกิจกรรมสำคัญที่สุดที่ช่วยให้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผล เพราะ "การนำหลักสูตรใหม่ไปใช้จะไม่ประสบความสำเร็จเลย ถ้าการสอนของครูไม่เปลี่ยนแปลง"¹⁸ ยิ่งกว่านั้น "การปรับปรุงหลักสูตรไม่ว่าจะทำด้วยความระมัดระวังเพียงใด ถ้าไม่คำนึงถึงการสอนของครูก็อาจล้มเหลวได้ ครูที่มีความสามารถอาจสอนเด็กให้เกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้ แต่หลักสูตรที่ร่างไว้เรียบร้อยทุกอย่างนั้น ไม่สามารถจะสนองความต้องการของครูและนักเรียนได้"¹⁹

4. การประเมินผลหลักสูตร (Curriculum Evaluation) การประเมินผลหลักสูตร ซึ่งเป็นองค์ประกอบสุดท้ายของ หลักสูตร หมายถึงการประเมินผลเพื่อตัดสินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร การประเมินผลหลักสูตรนี้มีขอบเขตรวมถึง

1. การวิเคราะห์หลักสูตร
2. การวิเคราะห์ขบวนการของการนำหลักสูตรไปใช้
3. การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียน
4. การวิเคราะห์โครงการประเมินผลหลักสูตร²⁰

ในการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลดี จำเป็นต้องมีการประเมินผลหลักสูตร เพราะการประเมินผลดังกล่าวก่อให้เกิดประโยชน์มากมายต่อการจัดการศึกษา กล่าวคือ

1. ช่วยให้ความมุ่งหมายของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายในการสอนกระจ่างขึ้น
2. ช่วยส่งเสริมการสอนในโรงเรียนให้ดีขึ้น

¹⁸J. Galen Saylor, and William M. Alexander. Planning Curriculum for School (New York : Holt Rinehart and Winston, Inc., 1974), p. 245.

¹⁹กระทรวงศึกษาธิการ ชุมนุมทางวิชาการ : รายงานการประชุมทางวิชาการ วันที่ 1-5 สิงหาคม 2510 กรมสามัญศึกษา (กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว, 2518), -หน้า 131.

²⁰สุมิตร คุณานุกร, เรื่องเดิม, หน้า 199.

3. ช่วยส่งเสริมการเรียนของนักเรียน
4. ช่วยในการแนะแนวของครู
5. ช่วยในด้านการสื่อสารระหว่างนักเรียนและผู้ปกครองเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียน²¹

จากการศึกษาความสำคัญของแต่ละองค์ประกอบของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบแต่ละอย่างล้วนมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันในการจัดการศึกษา ดังนั้นถ้าจะให้ให้นำหลักสูตรไปใช้ได้ผลดี สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องศึกษาพิจารณาตัวหลักสูตรอย่างลึกซึ้ง ทั้งในด้านความมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผล แล้วจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของแต่ละวิชา นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องพิจารณาถึงปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้การนำหลักสูตรไปใช้ได้ผลดี ปัจจัยต่าง ๆ นี้ได้แก่วัสดุอุปกรณ์การศึกษา สถานที่เรียน เวลาเรียน ตลอดจนบุคลากรต่าง ๆ ภายในโรงเรียนด้วย

การบริหารหลักสูตรในระบบหน่วยกิต

จากการศึกษาความมุ่งหมายของการจัดหลักสูตรแบบหน่วยกิต ปรากฏว่า หลักสูตรแบบนี้มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้อันทั้งในด้านวิชาการที่จำเป็นและในด้านที่สนองความต้องการของผู้เรียน หลักสูตรจึงมีทั้งวิชาบังคับกับใหญ่ เรียนศึกษา และวิชาเลือกใหญ่ เรียนเลือกเรียนได้ตามความถนัดและความสนใจของตนเอง นอกจากนี้หลักสูตรประเภทนี้ยังมุ่งส่งเสริมการค้นคว้าด้วยตนเองอีกด้วย²² ดังนั้นถ้าจะให้ความมุ่งหมายต่าง ๆ ของหลักสูตรชนิดนี้สัมฤทธิ์ผล การบริหารหลักสูตรควรจะคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการคือ บุคลากรในการนำหลักสูตรไปใช้และการสอน

ประการแรก บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้

²¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 201 - 202 .

²² เรื่องเดียวกัน, หน้า 125 .

บุคลากรที่ทำงานทางการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อความเจริญของการศึกษาและการพัฒนาการศึกษาหรือการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจะเป็นไปด้วยความราบรื่นยิ่งขึ้น ถ้าบุคคลที่เกี่ยวข้องของการนำหลักสูตรไปใช้รู้จักบทบาทและรับผิดชอบงานในหน้าที่ของตน²³

บุคคลที่เกี่ยวข้องของการนำหลักสูตรไปใช้ นอกจากจะได้อาจารย์ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชาและอาจารย์ผู้สอนแล้ว บุคคลที่จะขาดเสียมิได้เลยก็คือเจ้าหน้าที่แนะแนว เจ้าหน้าที่ทะเบียน เจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษา และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

เจ้าหน้าที่ทั้ง 4 ดังกล่าวมีความสำคัญต่อการนำหลักสูตรแบบหน่วยกิตไปใช้มาก เพราะ

1. การเรียนในระบบหน่วยกิต นักเรียนมีโอกาสเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวาง จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยความช่วยเหลือจากครูแนะแนวในการแนะแนวการเรียน เพื่อให้ตนเองสามารถเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ได้เหมาะสม ถ้าไม่มีครูแนะแนวคอยให้คำปรึกษาและแนะนำแล้ว ผู้เรียนจะไม่ทราบว่าตนควรเลือกเรียนวิชาใดหรือแผนการศึกษาของตนเองไปในทิศทางใด

2. ในระบบหน่วยกิต นักเรียนต้องลงทะเบียนเรียนวิชาต่าง ๆ ทั้งวิชาบังคับและวิชาเลือก ถ้าไม่มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนที่มีความรู้ในการจัดระบบลงทะเบียนก็จะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในการลงทะเบียน

3. ในระบบหน่วยกิต จำเป็นจะต้องมีเจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษาเพื่อคอยให้ความช่วยเหลือแก่ครูเกี่ยวกับเทคนิคการวัดผลและประเมินผลการศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแบบหน่วยกิต นอกจากนั้นยังต้องรับผิดชอบในการศึกษาคะแนนเฉลี่ยสะสมของนักเรียนอีกด้วย

4. เนื่องจากการเรียนในระบบหน่วยกิตส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ดังนั้นโรงเรียนในระบบนี้จึงจำเป็นต้องมีห้องสมุดและจัดครูบรรณารักษ์ไว้ประจำเพื่อให้ห้องสมุด

²³ Kimball Wiles, The Changing Curriculum of the American High School (Englewood Cliffs, N.J. : Prentice-Hall, Inc., 1963), p. 221.

เป็นศูนย์ของวิชาการต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง²⁴

หน้าที่ของบุคลากรต่าง ๆ 7 ประเภทในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้

มีดังนี้คือ

- 1. ผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนได้แก่ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่และผู้ช่วย
  - ก. อาจารย์ใหญ่ อาจารย์ใหญ่มีหน้าที่ดังนี้คือ
    - 1. ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับหลักสูตร เช่น อาคารสถานที่เรียน ประมวลการสอน ตารางสอน อุปกรณ์การสอน แบบเรียน การจัดครูให้เหมาะสมกับงาน นอกจากนี้ควรช่วยให้ครูได้ร่วมงานตามนโยบายของสถานศึกษาและนโยบายของส่วนกลาง ซึ่งอาจจะต้องมีการดัดแปลงเพื่อให้เหมาะกับแต่ละโรงเรียน
    - 2. จัดบริการให้ความสะดวกในการใช้วัสดุอุปกรณ์การสอนต่าง ๆ
    - 3. เป็นผู้นำในการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรขึ้นในสถานศึกษา²⁵
  - ข. ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่มีหน้าที่ดังนี้คือ
    - 1. ควบคุมการสอน เช่น รับผิดชอบเรื่องการจัดตารางสอน จัดหาหนังสือ จัดครูเข้าชั้น ดูแลห้องสมุด
    - 2. ควบคุมการลงทะเบียน บัญชีของโรงเรียน ตลอดจนการพัสดุ
    - 3. ควบคุมความประพฤติและวินัยของนักเรียน ตลอดจนการแนะแนว
    - 4. จัดบริการนักเรียน เช่น จัดหาน้ำดื่ม การสุขาภิบาล

²⁴ สมิทร ฤฎานุกร, เรื่องเดิม, หน้า 126 - 127.

²⁵ ชำรง บัวศรี, "ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสูตรฝึกหัดครูกับเวลา อุปกรณ์ และบุคลากรที่มีอยู่," หลักบริหารการศึกษาทั่วไป (ธนบุรี : โรงพิมพ์บรรหาร, 2505), หน้า 152-153.

5. ทำหน้าที่ครูใหญ่ เมื่อครูใหญ่ไม่อยู่²⁶
2. หัวหน้าหมวดวิชา หัวหน้าหมวดวิชา มีหน้าที่ดังนี้คือ
- 2.1 ดำเนินการจัดทำประมวลการสอนในสายวิชาของตน
  - 2.2 ดูแลความสัมพันธ์ทางวิชาการกับสายวิชาอื่น ๆ
  - 2.3 ดูแลจัดทำตำราเรียน หรือหนังสือประกอบการเรียนการสอน
  - 2.4 ช่วยเหลือแนะนำครูใหญ่ในการหาครูใหม่
  - 2.5 กำหนดมาตรฐานและวิธีการประเมินผลการเรียนของนักเรียนในแผนก
  - 2.6 นิเทศการสอนแก่ครูในสายวิชาของตน
  - 2.7 เป็นตัวแทนของสายวิชาในการติดต่อกับแผนกอื่น ๆ²⁷
3. ครูผู้สอน ครูผู้สอนมีหน้าที่ดังนี้คือ
- 3.1 ช่วยใหม่เรียนเกิดการเรียนรู้
  - 3.2 เป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่นักเรียน²⁸
4. เจ้าหน้าที่แนะแนว เจ้าหน้าที่แนะแนวมีหน้าที่ดังนี้
- 4.1 จัดทำระเบียบส่งเสริมของนักเรียน
  - 4.2 เป็นผู้ประสานงานระหว่างครูกับครูปกครอง
  - 4.3 ให้ความแนะแก่นักเรียนในเรื่องการเรียน ความประพฤติ อุปสรรคต่าง ๆ และการอาชีพ
  - 4.4 ทดสอบความถนัดของนักเรียนในคานต่าง ๆ
  - 4.5 หาทางช่วยเหลือนักเรียนที่ซัดสน หรือนักเรียนที่มีปัญหา

²⁶พนัส หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียน (พระนคร : โรงพิมพ์อักษรประเสริฐ, 2509), หน้า 66.

²⁷เรื่องเดียวกัน, หน้า 67.

²⁸Marvin D. Alcorn et all. Better Teaching in Secondary Schools (New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc., 1970), p. 10.

- 4.6 เชิญวิทยากรต่าง ๆ มาบรรยายเรื่องอาชีพ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นช่องทาง และเลือกอาชีพได้ถูกต้อง
- 4.7 ช่วยผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการและฝ่ายปกครองในเรื่องปัญหาการเรียน และความประพฤติของนักเรียน²⁹
5. เจ้าหน้าที่ทะเบียนสถิติ เจ้าหน้าที่ทะเบียนสถิติ มีหน้าที่ดังนี้คือ
- 5.1 รับผิดชอบทะเบียนต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น ทะเบียนนักเรียน ครู ภารโรง ฯลฯ
- 5.2 รับผิดชอบเก็บสถิติต่าง ๆ ของโรงเรียน
- 5.3 แสดงความกึกกั่นต่อหัวหน้าฝ่ายธุรการและประสานงานกับหน่วยงานใน สายเดียวกัน³⁰
6. เจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษา เจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษา มีหน้าที่ดังนี้คือ
- 6.1 ประเมินผลการศึกษา คำนวณนโยบาย แผนงาน โครงการของหน่วยงาน โฉงค์การ ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนและโครงการของ โรงเรียนและในรอบปี
- 6.2 รวบรวมผลการเรียนของบุคคล หน่วยงาน องค์การที่มีผลการวิจัยเกี่ยวข้อง กับการบริหารงานของโรงเรียน เพื่อนำมาประกอบการพิจารณา ให้ขอเสนอแนะในการปรับปรุงงานขององค์การย่อยในโรงเรียน
- 6.3 ทำการวิจัยงานขององค์การภายในโรงเรียนด้วยระเบียบวิธีง่าย ๆ (Action Research) เพื่อเสนอแนะในการปรับปรุง เป็นการหา ข้อเท็จจริงจากการปฏิบัติ
- 6.4 ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานทุกฝ่ายในการให้คำแนะนำปรึกษาหารือ เกี่ยวกับเทคนิคการประเมินผลและการวัดผล³¹

²⁹ วิทยุ สาทร, เรื่องเค็ม, หน้า 463.

³⁰ เรื่องเคี้ยวกัน, หน้า 364.

³¹ เรื่องเคี้ยวกัน, หน้า 366-367.

7. เจาหน้าที่ทองสมุค เจาหน้าที่ทองสมุคมีหน้าที่ดังนี้คือ
- 7.1 จัดและดำเนินงานทองสมุคของโรงเรียน
  - 7.2 จัดหาหนังสือและอุปกรณ์โศคที่ศนคศึกษาที่จะเป็นประโยชน์แก่การศึกษาของนักเรียน
  - 7.3 ความคุม คุมดูแลการใช้ทองสมุคให้เกิดประโยชน์แก่ครู อาจารย์และนักเรียนมากที่สุด
  - 7.4 จัดแยกหนังสือออกเป็นประเภท เป็นหมวดหมู่ และจัดลงทะเบียนเพื่อสะดวกแก่การใช้ และการสำรวจรักษา
  - 7.5 ซอมแซมหนังสือให้มีสภาพคืออยู่เสมอ และจัดให้พร้อมที่ครูอาจารย์และนักเรียนจะยืมได้
  - 7.6 จัดทำรายการหนังสือที่จำเป็นและเหมาะแก่โรงเรียนในระคับที่เป็คสอน³²

ประการที่ 2 การสอน

ลักษณะของการสอนที่มีคังนี้คือ

1. ช่วยพัฒนาทักษะในการคิดของผูเรียน
2. ช่วยให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์
3. ช่วยพัฒนาทัศนคติทางสังคมของผูเรียน
4. ช่วยพัฒนาความสนใจในคานต่าง ๆ ของผูเรียน³³

รูปแบบของการสอนมีหลายแบบ ซึ่งจะขอนำมาประมวลกล่าวในที่นี้ 8 แบบ

ควยกัน คือ

- ก. แบบฝึกหัด (Drill-and-Practice Approach) การจัดประสภารณ

³²เรื่องเดียวกัน, หน้า 463.

³³Ralph W. Tyler, Basic Principles of Curriculum and Instruction

(Chicago : Chicago University Press, 1971), p. 63.

แบบนี้เน้นการฝึกหัดเพื่อให้เกิดความจำจนกระทั่งสามารถปฏิบัติได้โดยอัตโนมัติ ขั้นตอนในการสอนมักจะเริ่มต้นด้วยการบอกหรือทำให้ดูเป็นตัวอย่าง แล้วให้ผู้เรียนทำตาม และฝึกหัดเรื่อยไปจนกระทั่งจำและทำได้โดยอัตโนมัติ

ข. แบบสอบถาม (Inquiry Approach) แบบนี้เน้นที่กระบวนการในการเรียนเป็นสิ่งสำคัญ กล่าวคือครูจะพยายามให้ผู้เรียนได้ค้นพบคำตอบต่าง ๆ จากการไขคำถามที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสังเกต คิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินผล และตัดสินใจต่าง ๆ เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ "เรียนรู้กระบวนการเรียน" (Learn How to Learn)

ค. แบบสอนมโนทัศน์ (Conceptual Approach) แบบนี้เน้นการให้ผู้เรียนได้มโนทัศน์ที่สำคัญ ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิต ไม่เน้นรายละเอียดปลีกย่อย แต่ใช้รายละเอียดเป็นเครื่องมือให้ผู้เรียนแยกแยะความคิดที่สำคัญออกมา.

ง. แบบแก้ปัญหา และหาวิธีแก้ปัญหานั้น ๆ คำตอบที่ได้คือเนื้อหาสาระของความรู้ส่วนหนึ่ง และกระบวนการในการแก้ปัญหาอีกส่วนหนึ่ง

จ. แบบเอกภาพ (Individualized Approach) การจัดประสบการณ์การเรียนการสอนแบบนี้ไม่ตายตัวว่าจะเป็วิธีใด ทุกอย่างขึ้นอยู่กับตัวผู้เรียน ครูต้องพยายามจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความตองการและสไตล์การเรียนของผู้เรียนแต่ละคน

ฉ. แบบเรียนด้วยตนเอง (Self-Study-Approach) การจัดประสบการณ์แบบนี้มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครูจะเป็นผู้คอยแนะนำอยู่ห่าง ๆ และช่วยแนะนำแหล่งวิทยากรที่ผู้เรียนจะไปคนควาใด เช่น อาจแนะนำให้ผู้เรียนได้เรียนจากบทเรียนแบบโปรแกรมต่าง ๆ เป็นต้น

ช. แบบโสตทัศนศึกษา (Audio-Visual Approach) แบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้โดยใช้โสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ เข้าช่วย เช่น ภาพยนต์ โทรทัศน์ เครื่องบันทึกเสียง รูปภาพ แผนภูมิ วิทยุ ฯลฯ

ซ. แบบกิจกรรม (Activity-Oriented Approach) การจัดประสบการณ์แบบนี้มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างสนุกสนานโดยเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดให้ กิจกรรมที่จัดขึ้นจะเป็นกิจกรรมที่มีความหมายและให้การเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นอาจเป็นไปไ้หลายแบบ เช่น การเล่นเกมส่ทางการศึกษา (Educational Games) ภาวะจำลอง (Stimulation) การแสดงบทบาทสมมติ (Role-Play)

การสาธิต (Demonstration) การแสดงละคร (Dramatization) การจัดนิทรรศการ (Exhibition) เป็นต้น³⁴

การสอนทั้ง 8 แบบดังกล่าวข้างต้น แต่ละแบบต่างก็เน้นกันไปคนละทาง การที่จะคัดเลือกใช้เลือกแบบใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพการณ์อย่างรอบคอบ โดยจะต้องพยายามจัดรูปแบบของการสอนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา และจะต้องเหมาะสมกับธรรมชาติของเนื้อหาวิชานั้น ๆ เช่น ในการสอนคณิตศาสตร์ การจัดแบบแก้ปัญหาอาจจะเหมาะสม ในขณะที่การสอนแบบฝึกหัดอาจจะจำเป็นและเหมาะสมกับการสอนภาษา ทั้งนี้เป็นต้น อีกประการหนึ่งการสอนในแต่ละแบบนี้ อาจจะยังไม่เป็นการเพียงพอที่จะให้เกิดการเรียนรู้ถึงความมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ อาจจะต้องการผสมผสานกันระหว่างแบบต่าง ๆ ด้วย

การใช้สื่อทัศนวัสดุประกอบการสอนให้ได้อผลดี

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า สื่อทัศนวัสดุมีคุณค่าต่อการเรียนการสอน แต่การที่จะใช้สื่อทัศนวัสดุประกอบการเรียนการสอนให้ได้อผลดีนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ เช่น ทักษะของครูผู้สอนซึ่งจะต้องรู้จักนำไปใช้ให้เหมาะสมกับวิชา เหมาะกับเวลา และใช้ให้ถูกวิธีตามคุณลักษณะของอุปกรณ์นั้น และตามความถนัดคำนึงของครูแต่ละคน หรือบุคคลอื่นหนึ่งก็คือ ครูจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสอน และสื่อทัศนวัสดุที่จะนำไปใช้ประกอบการสอนเป็นอย่างดี³⁵

สรุปได้ว่า ในการที่ครูจะเลือกสื่อทัศนวัสดุต่าง ๆ มาใช้ประกอบการสอนให้ได้อผลดีนั้น ครูจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องต่อไปนี้คือ

1. ต้องเข้าใจจุดมุ่งหมายของบทเรียนเป็นอย่างดี

³⁴ ทิศนา ขัมมณี, "การจัดทำหลักสูตรแบบต่าง ๆ," วารสารครูศาสตร์, 5 (พฤศจิกายน-ธันวาคม, 2517), 40-41.

³⁵ นางเจดีย์ว สุมาวงศ์ และคณะ, ระเบียบวิธีสอนทั่วไป (พระนคร : สมาคมสังคมนศาสตร์, 2513), หน้า 143.

2. ต้องเข้าใจความมุ่งหมายของการนำโสตทัศนวัสดุมาใช้ประกอบการสอนให้แจ่มแจ้ง

3. ต้องเข้าใจลักษณะของโสตทัศนวัสดุชนิดต่าง ๆ ว่าสามารถใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์อะไรได้บ้าง

โสตทัศนวัสดุที่นิยมใช้ในโรงเรียน ได้แก่ วัตถุของจริง หุ่นจำลอง แผนที่ ลูกโลก แผนภูมิ แผนสถิติ แผนผัง ภาพโฆษณา เทปบันทึกเสียง แผ่นเสียง วิทยุ การศึกษานอกสถานที่ การแสดงละคร หนังสือ และตำราต่าง ๆ เป็นต้น³⁶

ดังนั้นในการบริหารหลักสูตรให้ได้ดี ผู้บริหารควรให้ความสำคัญแก่บุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ อีกทั้งต้องส่งเสริมการสอนและการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยในการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย

ทฤษฎีและหลักการทั่วไปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ในเรื่องหลักการทั่วไปเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้ จะมุ่งกล่าวในประเด็นที่สำคัญ 5 ประการ คือ (1) สาเหตุที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (2) ขอบข่ายของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (3) วิธีเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (4) หลักการที่จะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสัมฤทธิ์ผล (5) ปัญหาสำคัญที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไม่สัมฤทธิ์ผล

ประการแรก สาเหตุที่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

เนื่องจากการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับความเจริญของประเทศชาติ ประกอบกับการที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงระบบการศึกษาให้พัฒนาสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยเฉพาะหลักสูตร ซึ่งเป็นแกนสำคัญของระบบการศึกษา เพื่อให้สามารถสร้างคนที่มีคุณภาพสนองความต้องการของสังคม และเป็นการ

³⁶วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, โสตทัศนศึกษา (กรุงเทพฯ : คณะวิชาการศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2513), หน้า 5 - 6.

จัดการศึกษาเพื่อมวลชนอย่างแท้จริง³⁷

ประการที่สอง ขอบข่ายของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ควรเปลี่ยนแปลงทั้งองค์ประกอบของหลักสูตร โดยมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงเป็นวัฏจักร กล่าวคือ เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์หลักสูตรฉบับเดิม ทุกองค์ประกอบ แล้วนำผลจากการวิเคราะห์ไปปรับปรุงหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรจึงเริ่มต้นด้วยการปรับปรุงความมุ่งหมายของหลักสูตร เมื่อความมุ่งหมายซึ่งเป็นแม่บทเปลี่ยนไป ขบวนการที่เหลือคือ เนื้อหาวิชา การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลที่จะต้องถูกเปลี่ยนแปลง ให้สอดคล้องรับกันโดยตลอดตามลำดับ³⁸

ฉะนั้น การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่สมบูรณ์ควรจะต้องเปลี่ยนแปลงหลักสูตรทั้งระบบหรือทุกองค์ประกอบ เพื่อให้แต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ต่อกัน

ประการที่ 3 วิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

วิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเท่าที่นิยมมี 3 อย่างอยู่ ประมวลได้ 5 วิธี ดังต่อไปนี้คือ

1. การเปลี่ยนแปลงจากระดับผู้บริหาร (The Administrative Approach) เป็นการเปลี่ยนแปลงจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง โดยผู้บริหารเป็นผู้เปลี่ยนแปลงแล้วส่งหลักสูตรมาให้ครูเป็นผู้ใช้ การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรแบบนี้มักไม่ประสบผลสำเร็จในการนำไปใช้ที่โรงเรียน เพราะเป็นการเปลี่ยนแปลงเฉพาะหลักสูตรโดยไม่สามารถเปลี่ยนทักษะและทัศนคติของผู้สอน จึงมักทำให้เกิดช่องว่างในการนำไปใช้
2. การเปลี่ยนแปลงจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน (The Grass-Roots Approach) เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เริ่มจากครูในโรงเรียน โดยครูจะเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุดในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ส่วนผู้บริหารระดับสูงจะมีบทบาทน้อยลง คือเป็นเพียงผู้ประสานงาน

³⁷กระทรวงศึกษาธิการ, "คำนำ" หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 : เล่มที่ 1 (กรุงเทพฯ : โรงเรียนสารพิทักษ์บางพิระนคร, 2518).

³⁸สุมิตร กุณากร, เรื่องเดิม, หน้า 7 - 8.

และอำนวยความสะดวกในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงเท่านั้น

3. การเปลี่ยนแปลงโดยวิธีสาธิต (The Demonstrative Approach)

เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงตามวิธีที่ 1 และ 2 มีข้อบกพร่องด้วยกันทั้ง 2 วิธี เพื่อขจัดปัญหาที่เกิดขึ้น จึงมีการใช้วิธีสาธิต โดยผู้บริหารโรงเรียนพยายามสังเกตอย่างไม่เป็นทางการว่ามีครูคนใดบ้างในโรงเรียนที่เฝอใจในระบบการสอน หรือประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและแสดงความสามารถที่จะปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรเมื่อทราบผลแล้ว ผู้บริหารก็จัดให้ครูเหล่านั้นได้ประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อร่วมกันกำหนดนโยบายและวิธีเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เมื่อคณะครูเหล่านี้ร่วมกันร่างหลักสูตรเสร็จแล้วก็ให้นำหลักสูตรที่ร่างเสร็จไปทดลองใช้ในขอบเขตจำกัดก่อน เมื่อได้ผลเป็นที่พอใจก็ขยายขอบเขตของการทดลองออกไปอีก จนสามารถพิสูจน์ให้ครูคนอื่น ๆ เชื่อใจได้ว่าการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรนี้จะก่อให้เกิดผลดีในการนำไปใช้จากขบวนการต่าง ๆ นี้เอง จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรขึ้นในโรงเรียนได้

4. วิธีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบระเบียบ (Systemetic Approach)

เป็นการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีไคเนนเฉพาะ ขบวนการหรือขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่เหมาะสมเท่านั้น แต่ยังไม่เน้นถึงความสำคัญทางคานมนุษย์สัมพันธ์ภายในโรงเรียน โดยถือหลักว่าการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในโรงเรียนนั้น มีขอบเขตรวมถึงการเปลี่ยนความคาดหวัง และการตอบสนองทางสังคมทั้งในโรงเรียนและในชุมชนด้วย

5. วิธีการเปลี่ยนแปลงโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

วิธีการแบบนี้อาศัยหลักการที่ว่าผู้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรจะเป็นผู้ดำเนินการวิจัย สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร แล้วนำผลจากการวิจัยนี้เป็นข้อมูลสำคัญในการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร³⁹

วิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรทั้ง 5 วิธีดังกล่าว มีทั้งข้อดีและข้อบกพร่อง ซึ่งผู้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรควรที่จะเลือกวิธีที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ผู้เปลี่ยนแปลงหลักสูตรอาจไม่มีวิธีใดวิธีหนึ่งเป็นเกณฑ์แต่อาจใช้วิธีการต่าง ๆ หลายวิธีเข้า

39 สุมิตร คุณานุกร, เรื่องเดิม, หน้า 222 - 239.

ประกอบกัน เพื่อป้องกันมิให้เกิดช่องว่างในการนำไปใช้ก็ได้

ประการที่ 4 หลักการต่าง ๆ ที่จะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสัมฤทธิ์ผล

มีนักการศึกษาไทยและต่างประเทศหลายท่านที่ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการที่จะช่วยให้การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรสัมฤทธิ์ผล แต่หลักการที่น่าสนใจและควรรำมากล่าวในที่นี้ ได้แก่ หลักการของทาบามา (Taba) แมคแนลลี่ และ พาสซอ (MacNally and Passaw) ทาบามา⁴⁰ (Taba) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีประสิทธิผลจะต้องใช้วิธีการดังต่อไปนี้คือ

1. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นการทำงานอย่างมีระบบตั้งแต่การกำหนดวัตถุประสงค์ไปจนถึงวิธีการสอน
2. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจำเป็นต้องอาศัยสภาพการที่จะช่วยในการทำงานอย่างสร้างสรรค์
3. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีประสิทธิผลจำเป็นต้องอาศัยการฝึกหัดอย่างเพียงพอ
4. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมีผลกระทบกระเทือนถึงอารมณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง เพราะเป็นการทำลายนิสัยและการทำงานแบบเดิมของเขา
5. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรเป็นเรื่องที่ซับซ้อนมาก และจำเป็นต้องอาศัยสมรรถภาพหลายด้าน ตามลักษณะงานที่แตกต่างกัน
6. การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจำเป็นต้องอาศัยทักษะในการเป็นผู้นำของผู้ที่เกี่ยวข้อง

แมคแนลลี่ และ พาสซอ⁴¹ (Macnally and Passaw) กล่าวถึงหลักการในการปรับปรุงหลักสูตรที่ผู้สร้างหลักสูตรควรคำนึงถึงไว้ดังนี้คือ

⁴⁰ Hilda Taba, *op.cit.*, pp. 454-456.

⁴¹ Jack R. Frymer and Horce Bawn, Curriculum Improvement for Better School (Ohio : Charles A. Jones, 1970), p. 7.

1. การปรับปรุงหลักสูตรเป็นกระบวนการเปลี่ยนพฤติกรรมของครู
2. ในการพัฒนาหลักสูตรควรมีครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมด้วย
3. ในการปรับปรุงหลักสูตรควรมีการสื่อสารอย่างคล่องตัว
4. การปรับปรุงหลักสูตรจำเป็นต้องอาศัยการประสานงานกันอย่างกว้างขวาง
5. ควรเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปได้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตรด้วย
6. ควรมีการนำหลักสูตรที่เพิ่งร่างเสร็จไปทดลองใช้ก่อนการประกาศใช้
7. ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ในการจัดเวลา และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อช่วยเสริมการทดลองหรือการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

สรุปได้ว่า หลักการที่ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องคำนึงถึงก็คือ หลักการที่สำคัญ 3 ประการซึ่งได้แก่ หลักการทางค่านิยมสัมพันธ หลักการในการทำงานอย่างมีระบบ และ หลักการในการติดต่อสื่อสาร ผู้พัฒนาหลักสูตรจะเน้นเพียงด้านใดด้านหนึ่งไม่ได้

ประการที่ 5 ปัญหาสำคัญที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรไม่สัมฤทธิ์ผล

มีนักการศึกษาหลายท่านที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ เช่น

รุกยาร์ด และ โครเนนเบิร์ก⁴² (Rudyard and Kronenberg)

กล่าวว่า ปัญหาต่าง ๆ ในการปรับปรุงการศึกษาของประเทศที่กำลังพัฒนา ก็คือการขาดแคลนตำราเรียน การขาดแคลนอาคารและสถานที่เรียน และการขาดแคลนครูที่ได้รับการอบรมมาอย่างเพียงพอ

ดอลล⁴³ (Doll) มีความเห็นเพิ่มเติมจากรุกยาร์ด และ โครเนนเบิร์ก

⁴²Bent K. Rudyard and Kronenberg H. "Educational Problems of Developing Countries," Principle of Secondary Education (New York : McGraw-Hill Book Company, 1967), 226-230.

⁴³Ronald C. Doll. Curriculum Improvement : Decision-Making and Process (Boston, Mass : Allyn and Bacon, Inc., 1970), pp.232-235.

(Rudyard and Kronenberg) เขาเชื่อว่าอุปสรรคหรือปัญหาที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลง
 หลักระบบก็คือ ปัญหาเกี่ยวกับการนิเทศบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และปัญหา
 เกี่ยวกับการให้การอบรมครูประจำการเกี่ยวกับการนำหลักสูตรใหม่ไปใช้ให้บังเกิดผล

นอกจากนี้คณะกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษาฉบับปีพุทธศักราช 2503
 ได้สรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ไว้ว่าสาเหตุสำคัญ 2 ประการที่ทำให้การใช้
 หลักสูตรไม่อาจดำเนินไปอย่างดีเท่าที่ควรก็คือการขาดแคลนวัสดุประกอบการใช้หลักสูตร ซึ่งได้
 แก่แบบเรียน คู่มือครูสำหรับการใช้แบบเรียนแต่ละเล่ม คู่มือปฏิบัติการ ฯลฯ ตลอดจนวัสดุและ
 อุปกรณ์การสอน ส่วนประการที่ 2 ก็คือ การขาดการเตรียมครูให้พร้อมที่จะทำการสอนเนื้อหา
 ใหม่ ๆ และที่จะใช้วัสดุประกอบการใช้หลักสูตรต่าง ๆ⁴⁴

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า ปัญหาสำคัญที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
 ไม่สัมฤทธิ์ผล ก็คือ

1. การขาดแคลนวัสดุประกอบการใช้หลักสูตร
2. การขาดแคลนอาคารสถานที่เรียน
3. การขาดการนิเทศผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร
4. การขาดการเตรียมครูให้พร้อมที่จะทำการสอนตามหลักสูตรใหม่

ความเป็นมาและสาเหตุของการ เปลี่ยนแปลงหลักสูตร ประโยชน์มัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับใหม่

จากบทนำของหนังสือหลักสูตร ประโยชน์มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 กระทรวง
 ศึกษาธิการ เล่มที่ 1 มีตอนหนึ่งที่กล่าวถึงความเป็นมาของหลักสูตรฉบับใหม่ไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาหลักสูตรให้
 สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม จึงได้มีการปรับปรุงหลักสูตรอยู่เสมอมา

⁴⁴ กองพัฒนาหลักสูตร กรมวิชาการ, "สรุปผลการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา พุทธ-
 ศักราช 2503 และข้อเสนอแนะ," วารสารการวิจัยทางการศึกษา, 2 (พฤษภาคม -
 สิงหาคม, 2517), 14.

ทั้งด้วยวิธีเปลี่ยนแปลงรายละเอียดปลีกย่อยในบางรายวิชา และปรับปรุงแก้ไขโครงสร้างของหลักสูตร การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรครั้งสำคัญก็คือการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2503 ซึ่งได้เริ่มมาตั้งแต่ พุทธศักราช 2513 โดยที่กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรขึ้นในปี พุทธศักราช 2513 เพื่อทำหน้าที่ปรับปรุงการศึกษาทุกระดับให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษาชั้นในปี พุทธศักราช 2514 เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย พุทธศักราช 2503 ว่ามีข้อดีและข้อบกพร่องอย่างไร แล้วนำผลการวิเคราะห์มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ ต่อมาได้ตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นอีก 3 คณะ คือ คณะอนุกรรมการปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษา คณะอนุกรรมการพิจารณาระเบียบการวัดผลในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และ คณะบรรณาธิการดำเนินงานจัดพิมพ์วัสดุหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย อนุกรรมการทั้ง 3 คณะ ได้ร่วมกันร่างหลักสูตรและระเบียบการประเมินผลการเรียนประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 โดยอาศัยข้อมูลจากการวิจัย การสอบถามความคิดเห็นของนักการศึกษา และประชาชนต่างอาชีพมาประกอบการพิจารณาเพื่อให้หลักสูตรตามความต้องการของมวลชน นอกจากนักรวมวิชาการยังได้จัดสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน ครู-อาจารย์, ผู้เกษียณเทศก และผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการการศึกษา และรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องในการประชุมทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคหลายครั้ง เพื่อพิจารณาร่างหลักสูตรและระเบียบการประเมินผลการเรียนดังกล่าว แล้วจึงปรับปรุงตามข้อเสนอแนะและเสนอกกระทรวงผาน คณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตร

จากขั้นตอนต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงประกาศใช้หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 โดยกำหนดใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2518 เป็นต้นไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะโครงสร้างของหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับพุทธศักราช 2518

เกี่ยวกับโครงสร้างของหลักสูตรฉบับนี้ จะกล่าวถึงเรื่องจุดหมายของหลักสูตรและหลักเกณฑ์การวัดหลักสูตร ดังต่อไปนี้คือ⁴⁵

หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นหลักสูตรต่อเนื่องจากหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น การศึกษาในระดับนี้มีความมุ่งหมายที่จะฝึกฝนอบรมเยาวชนไทยให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และวัฒนธรรมอันจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย ลักษณะของหลักสูตรที่จัดไว้นี้มีความยืดหยุ่นพอเพียงที่จะให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตน

จุดหมายของหลักสูตร

1. เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม รู้จักสิทธิหน้าที่ รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี ตลอดจนมีทักษะในการสร้างความเป็นธรรมในสังคมประชาธิปไตย
2. เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย มีวินัยในตนเอง มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่องานของตนเอง ครอบครัว และสังคม
3. เพื่อให้เห็นคุณค่าและสร้างไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมไทย
4. เพื่อให้มีความรู้และทักษะเป็นพื้นฐานเพียงพอแก่การดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ การฝึกงาน หรือการศึกษาเพิ่มเติม ทั้งนี้ให้คำนึงว่าการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง และการมีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพียงพอเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ
5. เพื่อให้รู้วิธีการเรียนรู้ มีนิสัยในการใฝ่หาความรู้และทักษะอยู่เสมอ
6. เพื่อให้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง มีเหตุผล รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ และให้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

⁴⁵กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย (กรุงเทพฯ : โรงเรียนสารพัดช่างพระนคร, 2518), หน้า 1 - 4.

7. เพื่อให้เข้าใจปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน
8. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อสมาชิกทุกชนิก และให้มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ มีความขยัน อดทน รู้จักประหยัดในการบริโภค การสงวนและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
9. เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนให้รู้จักช่วยรักษาและส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน

หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย

1. ภาคเรียน

ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ให้แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาค และโรงเรียนอาจเปิดภาคฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร

ภาคเรียนที่หนึ่ง

เปิดเรียน	วันที่ 1 มิถุนายน
ปิดเรียน	วันที่ 16 ตุลาคม

ภาคเรียนที่สอง

เปิดเรียน	วันที่ 1 พฤศจิกายน
ปิดเรียน	วันที่ 16 มีนาคม

ภาคฤดูร้อน

เปิดเรียน	วันที่ 1 เมษายน
ปิดเรียน	วันที่ 16 พฤษภาคม

จำนวนนักเรียน

โรงเรียนจะต้องเปิดทำการสอนอย่างน้อยสัปดาห์ละ 5 วัน นักเรียนจะต้องมีเวลาเรียนอยู่ในโรงเรียนไม่น้อยกว่า 4 ภาคเรียน จึงจะมีสิทธิรับประกาศนียบัตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. หน่วยกิต

รายวิชาที่จัดไว้ในหลักสูตรนี้ มีทั้งวิชาที่เป็นภาคทฤษฎีล้วน วิชาที่เป็นภาคปฏิบัติล้วน และวิชาที่มีทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรวมกัน การกำหนดหน่วยกิตของรายวิชาต่าง ๆ จึงให้ถือเกณฑ์ดังนี้

วิชาภาคทฤษฎี

วิชาที่มีค่า 1 หน่วยกิต หมายถึง วิชาที่ใช้เวลาเรียนและฝึกปฏิบัติ 2-3 คาบ ต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 1 ภาคเรียน หรือใช้เวลาเรียนรวมกัน 36-54 คาบ

สำหรับภาคฤดูร้อนซึ่งมีเวลาเรียน 6 สัปดาห์ เวลาเรียนต่อสัปดาห์ของวิชาที่เปิดสอนในภาคฤดูร้อนนี้จะต้องเป็น 3 เท่าของภาคปกติ

4. วิชาบังคับและวิชาเลือก

ผู้ที่เรียนจบหลักสูตรจะต้องเรียนวิชาต่าง ๆ ตามที่กำหนดให้อย่างน้อย 100 หน่วยกิต ในจำนวนนี้ให้เรียนวิชาบังคับ 34 หน่วยกิต ดังนี้

- 4.1 วิชาภาษาไทย 12 หน่วยกิต
- 4.2 วิชาสังคมศึกษา 12 หน่วยกิต
- 4.3 วิชาวิทยาศาสตร์ 6 หน่วยกิต
- 4.4 วิชาพลานามัย 4 หน่วยกิต

สำหรับวิชาวิทยาศาสตร์ที่ต้องเรียน 6 หน่วยกิตนั้นให้ยกเว้นผู้ที่เลือกเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์วิชาใดวิชาหนึ่งในหมวดวิชาชีพแล้ว

นอกจากนี้ให้เลือกเรียนวิชาในหมวดต่าง ๆ ต่อไปนี้เพิ่มเติมขึ้นเพื่อให้ครบ 100 หน่วยกิต

หมวดวิชาภาษาไทย	ไม่เกิน	16	หน่วยกิต
หมวดวิชาสังคมศึกษา	ไม่เกิน	16	หน่วยกิต
หมวดวิทยาศาสตร์	ไม่เกิน	44	หน่วยกิต
หมวดวิชาคณิตศาสตร์	ไม่เกิน	24	หน่วยกิต

หมวดวิชาชีพ	ไม่เกิน	72 หน่วยกิต
หมวดวิชาพละนันทนัย	ไม่เกิน	12 หน่วยกิต
หมวดวิชาภาษาอังกฤษ	ไม่เกิน	40 หน่วยกิต
หมวดวิชาภาษาต่างประเทศที่สอง	ไม่เกิน	16 หน่วยกิต
หมวดวิชาศิลปศึกษา	ไม่เกิน	12 หน่วยกิต
หมวดอื่น	ไม่เกิน	8 หน่วยกิต
หมวดกิจกรรมพิเศษ	ไม่เกิน	4 หน่วยกิต

5. จำนวนหน่วยกิตแต่ละภาคเรียนและเวลาเรียนในโรงเรียน

ในภาคเรียนหนึ่ง ๆ ตามปกตินักเรียนที่เรียนเต็มเวลาต้องเรียนไม่น้อยกว่า 25 หน่วยกิต โดยจะต้องเรียนวิชาบังคับ คือ ภาษาไทย 3 หน่วยกิต สังคมศึกษา 3 หน่วยกิต และต้องเลือกเรียนวิชาพละนันทนัยอีก 1 หน่วยกิต สำหรับวิชาวิทยาศาสตร์ที่ต้องเรียน 6 หน่วยกิตนั้น โรงเรียนจะจัดให้เรียนในภาคเรียนใดก็ได้

ทั้งนี้ยกเว้นผู้ที่เรียนมาแล้วไม่ต่ำกว่า 3 ภาคเรียน อาจเรียนน้อยกว่าภาคเรียนละ 25 หน่วยกิตได้

6. อายุของหน่วยกิต

เพื่อให้นักเรียนได้สำเร็จการศึกษาภายในเวลาอันสมควร จึงได้กำหนดอายุของหน่วยกิตว่าจะต้องไม่เกิน 4 ปี หากเกินเวลาที่กำหนด นักเรียนจะต้องเรียนและสอบใหม่เฉพาะวิชาที่หน่วยกิตหมดอายุ แล้วจึงนำไปรวมให้ครบตามความต้องการเพื่อจบหลักสูตรได้

7. การโอนหน่วยกิต

นักเรียนที่ได้ศึกษาและได้รับหน่วยกิตวิชาใด จำนวนเท่าไรแล้วอาจจะโอนหน่วยกิตนั้นจากโรงเรียนหนึ่งไปอีกโรงเรียนหนึ่งได้ เมื่อได้รับความยินยอมจากโรงเรียนที่จะรับหน่วยกิตนั้น

8. การประเมินผลการเรียน

ให้ตัดสินผลการเรียนในแต่ละรายวิชาโดยกำหนดค่าเป็น 5 อันดับ คือ 4, 3,

2, 1, 0

- 4 หมายถึง ผลการเรียนดีมาก
- 3 หมายถึง ผลการเรียนดี
- 2 หมายถึง ผลการเรียนพอใช้
- 1 หมายถึง ผลการเรียนอ่อน
- 0 หมายถึง ผลการเรียนอ่อนมาก หรือสอบตก

รายวิชาใดสอบตกก็ให้สอบแก้ตัวเฉพาะรายวิชานั้น และหากรายวิชานั้นไม่เป็นวิชาบังคับ ผู้เรียนอาจจะเลือกเรียนวิชาอื่นแทนการสอบแก้ตัววิชาเดิมที่สอบตกก็ได้ ทั้งนี้ให้ปฏิบัติตามข้อกำหนดของการเรียนแต่ละโปรแกรม

9. สภาพการเป็นนักเรียน

สภาพการเป็นนักเรียนให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ

10. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ มีอำนาจในการสั่งยกเลิกเพิ่มเติมและเปลี่ยนแปลงรายวิชาและเนื้อหาของวิชาต่าง ๆ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

ความแตกต่างระหว่างหลักสูตรฉบับเก่าและหลักสูตรฉบับใหม่

หลักสูตรฉบับใหม่มีสาระสำคัญที่เปลี่ยนแปลงไปจากหลักสูตรฉบับเก่าหลายประการสรุปได้ดังต่อไปนี้คือ

1. ระบบการเรียน ใช้ระบบหน่วยกิต โดยกำหนดให้นักเรียนต้องทำหน่วยกิตให้ได้อย่างน้อย 100 หน่วยกิต แบ่งเป็นวิชาบังคับ 34 หน่วยกิต นอกนั้นเป็นวิชาเลือกและกำหนดให้ต้องเรียนในโรงเรียนอย่างน้อย 4 ภาคเรียน (ภาคเรียนปกติ มีระยะเวลา $4\frac{1}{2}$ เดือน) โดยแต่ละภาคต้องเรียนไม่น้อยกว่า 25 หน่วยกิต (ยกเว้นภาคเรียนสุดท้าย) อายุของหน่วยกิตมีผล

ใช้ภายใน 4 ปี

2. การจัดโปรแกรมการเรียน หลักสูตรฉบับใหม่เป็นหลักสูตรรวม ไม่แยกเป็นสายสามัญ สายอาชีพ หรือแผนกวิทยาศาสตร์ แผนกศิลป์ แผนกทั่วไป ผู้เรียนมีโอกาสเลือก

เรียนได้ตามความถนัด

3. ความมุ่งหมายในการสอน เน้นการตั้งจุดประสงค์ในเชิงพฤติกรรม
4. เนื้อหาวิชา มีวิชาความรู้มากมายหลายแขนงให้เลือกเรียน ทั้งที่เป็นวิชาบังคับ และวิชาเลือก สาระสำคัญของเนื้อหาในแต่ละวิชามุ่งที่จะให้เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน และสังคมของผู้เรียน
5. การนำหลักสูตรไปใช้ โรงเรียนมีอิสระในการจัดโปรแกรมการเรียนให้สอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน ความต้องการของสังคมและความพร้อมของโรงเรียน นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้โรงเรียนต่าง ๆ ที่ใช้หลักสูตรใหม่ที่อยู่ใกล้กันตามสภาพท้องถิ่นรวมกันเป็นกลุ่มโรงเรียนเพื่อส่งเสริมคุณภาพและความคุมมาตรฐานทางการศึกษาอีกด้วย
6. การประเมินผล โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ในการประเมินผลการเรียนด้วยความเห็นของกลุ่มโรงเรียน และให้ประเมินผลการเรียนเป็นรายวิชา โดยกำหนดค่าเป็น 5 อันดับ คือ 4, 3, 2, 1, 0
  - 4 หมายถึงผลการเรียนดีมาก
  - 3 หมายถึงผลการเรียนดี
  - 2 หมายถึงผลการเรียนพอใช้
  - 1 หมายถึงผลการเรียนอ่อน
  - 0 หมายถึงผลการเรียนอ่อนมาก หรือสอบตก

นอกจากนี้ในการประเมินผลตามหลักสูตรฉบับใหม่ยังเน้นในด้านการประเมินเพื่อพัฒนาเด็ก (Formative Evaluation) นอกเหนือไปจากการประเมินผลเพื่อตัดสินได้ตก (Sumative Evaluation)⁴⁶

⁴⁶กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือแนะแนวการศึกษาและอาชีพตามหลักสูตร
 ประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2518),
 หน้า 1 - 2.

ปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายฉบับใหม่

เนื่องจากเพิ่งมีการประกาศใช้หลักสูตรฉบับใหม่ในโรงเรียนต่าง ๆ ได้เพียงไม่ถึง 1 ปีการศึกษา จึงมีผลงานการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องปัญหาในการใช้หลักสูตรฉบับใหม่ไม่มากนัก ผลงานวิจัยที่น่าเชื่อถือได้มีดังต่อไปนี้คือ

จूरืพรหม กมลลาศน์ และคณะ⁴⁷ ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารการศึกษาและครูตามสถานต่าง ๆ ที่นำหลักสูตรฉบับใหม่ไปใช้ สรุปผลได้ว่าปัญหาสำคัญเกิดจากการที่กระทรวงศึกษาธิการขาดการเตรียมการและวางแผนล่วงหน้าที่ดี จึงมีผลทำให้เกิดปัญหาหลายอย่างต่าง ๆ หลายปัญหา เช่น

1. ครูผู้มีหน้าที่ใช้หลักสูตร โดยตรงขาดความเข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรฉบับใหม่ ในด้านต่าง ๆ เช่น การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม การแบ่งสัดส่วนของเนื้อหาวิชาในแต่ละภาค การวัดผลและการประเมินผล

2. กลุ่มโรงเรียนยังไม่สามารถตกลงหลักการเพื่อควบคุมกันได้ในรายละเอียด คงทำได้เฉพาะในหลักการใหญ่ ๆ เท่านั้น สภาพการณ์เช่นนี้ทำให้ครูผู้สอนไม่ทราบจุดมุ่งหมายในการสอนที่แน่นอน การสอนและการวัดผลของครูก็ยากที่จะปฏิบัติให้สอดคล้องกับจำนวนหน่วยกิตที่กำหนดออกมา และตัวนักเรียนเองก็ไม่เข้าใจในรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรฉบับใหม่ ทำให้นักเรียนไม่สามารถจะปรับตัวในด้านการเรียนให้สอดคล้องกับรายละเอียดต่าง ๆ ที่ทางกลุ่มโรงเรียนกำหนด

กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ⁴⁸ ได้รวบรวมปัญหาในการใช้

⁴⁷จूरืพรหม กมลลาศน์ และคณะ, "วิกฤติการณ์ในการจัดระบบการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา," เอกสารประกอบการสัมมนาตอนที่ 3 (เอกสารอัครสาเนา, 2518), หน้า 17.

⁴⁸กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, สรุปผลการสำรวจปัญหาครั้งที่ 1 : โครงการติดตามผลการใช้หลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2518 (เอกสารอัครโรเนียว), หน้า 1-8.

หลักสูตรฉบับใหม่ในโรงเรียนต่าง ๆ ในส่วนภูมิภาค 54 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา 24 โรงเรียน สังกัดกรมอาชีวศึกษา 12 โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 18 โรงเรียน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้คือ

1. ปัญหาคณาครูและบุคลากรอื่น ๆ โรงเรียนต่าง ๆ ที่ใช้หลักสูตรใหม่ประสบปัญหาการขาดครูที่มีวุฒิเฉพาะและความสามารถในการสอนบางรายวิชา เช่น ในหมวดศิลปศึกษา ศิลปปฏิบัติ พลานามัย และสังคมศึกษา และมีครูเป็นจำนวนมากที่ขาดความรู้และประสบการณ์ในการสอนเนื้อหาวิชาที่ทันสมัย เช่น คณิตศาสตร์แผนใหม่ ปัญหาสังคมไทย ปัญหาระหว่างประเทศ ลัทธิการเมือง ศาสนาสากล เป็นต้น ยิ่งกว่านั้นในการใช้หลักสูตรฉบับใหม่ครูผู้สอนจำเป็นต้องทำหน้าที่พิเศษอื่น ๆ ในโรงเรียนอีก เช่น คองทำงานคานธุการ คานทะเบียงสถิติ คานการวัดผลการศึกษา คานการแนะแนว และคานห้องสมุด ฯลฯ ทำให้ไม่สามารถสอนหรือทำหน้าที่พิเศษใดเต็มที่

2. ปัญหาคานตำราเรียน โครงการสอนและประมวลการสอน

ปัญหาหนักอีกปัญหาหนึ่งในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรใหม่ก็คือ ครูและนักเรียนขาดตำราเรียนในวิชาต่าง ๆ เช่น ตำราเรียนสำหรับวิชาพลานามัย ศิลปศึกษาและบางรายวิชาในหมวดสังคมศึกษาและภาษาไทย นอกจากนั้นยังไม่มีโครงการสอนและประมวลการสอนสำหรับรายวิชาต่าง ๆ เช่น รายวิชาในหมวดภาษาอังกฤษและศิลปศึกษา

3. ปัญหาคานเนื้อหาวิชาที่จัดให้เรียน ผลการวิจัยเกี่ยวกับคานนี้พบว่าเนื้อหาในบางรายวิชาไม่สอดคล้องกับเวลาเรียนและความสำคัญของแต่ละวิชา กล่าวคือ บางรายวิชาในหมวดวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย และสังคมศึกษา หลักสูตรกำหนดเนื้อหามากเกินไปในแต่ละภาคเรียนทำให้ครูสอนไม่ทัน และการกำหนดหน่วยกิตของวิชาศิลปปฏิบัติต่ำกว่าวิชาสามัญอื่นๆ ที่ผู้เรียนต้องใช้เวลาเรียนเท่ากัน ทำให้เกิดผลเสียคือ นักเรียนไม่สนใจที่จะเลือกเรียนวิชาศิลปปฏิบัติ ทำให้ขัดกับเป้าหมายของหลักสูตรที่มุ่งส่งเสริมให้เรียน เรียนวิชาชีพ

ปัญหาที่สำคัญเกี่ยวกับคานนี้อีกปัญหาหนึ่งก็คือหลักสูตรฉบับใหม่ยังขาดวิชาเลือกที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนในคานสุขศาสตร์และการพยาบาล

4. ปัญหาคานอาคารสถานที่เรียนและวัสดุอุปกรณ์การศึกษา

สำหรับปัญหาในคานนี้ มีมากอนการใช้หลักสูตรฉบับใหม่ กล่าวคือตามโรงเรียน

ต่าง ๆ มีห้องเรียนที่ไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน และยังขาดอุปกรณ์การสอนวิชาต่าง ๆ เช่น หอจดหมายเหตุ เครื่องมือวิทยาศาสตร์ สนามกีฬา เป็นต้น นอกจากนี้ตามโรงเรียนดังกล่าวยังไม่มีห้องสมุด หรือมีห้องสมุดแต่มีหนังสือค่อนข้างน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการของครูและนักเรียน

5. ปัญหาการบริหาร และการวัดผล

ทางโรงเรียนขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่ใช้ตามหลักสูตรใหม่ เช่น ระเบียบแสดงผลการเรียน สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน สมุดบันทึกเวลาเรียน และสมุดประเมินผลการเรียน อีกปัญหาหนึ่งก็คือโรงเรียนขาดครูวัดผลที่มีความรู้และประสบการณ์ ทำให้ครูส่วนใหญ่ไม่ทราบวิธีการในการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรใหม่ เช่น การคิดคะแนน และการสอบแก้ตัว นอกจากนี้ครูยังไม่ทราบระยะเวลาที่แน่นอนเกี่ยวกับชั่วโมงที่ใช้สอน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ปัญหาสุดท้ายที่เกี่ยวกับการวัดผลก็คือการตัดเกรดตามหลักสูตรใหม่ ทำให้เด็กมีความสนใจเรียนน้อยลง เพราะแน่ใจว่าคงสอบได้

6. ปัญหาการปกครองนักเรียน ก็คือ นักเรียนที่มีชั่วโมงว่างมากมักจะหนีจากโรงเรียนไปก่อความเดือดร้อนให้แก่สังคม

จากผลการวิจัยข้างต้น จะเห็นว่าปัญหาบางข้อได้เกิดขึ้นมาก่อนการใช้หลักสูตรใหม่ เช่น ขาดครู ห้องเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ขาดอุปกรณ์การสอน ตลอดจนห้องสมุด และหนังสือสำหรับคนก้นล่าง ส่วนปัญหาที่เพิ่มขึ้นมาภายหลังจากการใช้หลักสูตรฉบับใหม่ มักจะเกี่ยวกับการขาดแคลนครูเรียน โครงการสอน ประมวลผลการสอน นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดเนื้อหาวิชาในหลักสูตร ปัญหาการบริหาร การวัดผล และการปกครองนักเรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุป

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของทั้งหมดที่ได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า ปัญหาในการนำหลักสูตรไปใช้ ส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นในโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงมีบทบาทมากที่สุดใน การนำหลักสูตรไปใช้ และโรงเรียนจะประสบความสำเร็จในการใช้หลักสูตรเป็นอย่างดี ถ้าโรงเรียนมีหลักการและวิธีการบริหารหลักสูตรที่ดี การบริหารหลักสูตรส่วนใหญ่มักเกี่ยวข้องกับ

การพยายามหาทางทำให้บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายทางด้านการ
ให้ใ้ผลเต็มที่ โดยเฉพาะที่สำคัญที่สุดคือการสอนของครู

บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญที่จะทำให้หลักสูตร เกิดผลสัมฤทธิ์มากหรือน้อย บุคลากรดังกล่าวได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าหมวดวิชา อาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่แนะแนว
เจ้าหน้าที่ทะเบียน เจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษา และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

ปัญหาสำคัญที่ทำให้การเปลี่ยนแปลงหลักสูตรโดยทั่วไปไม่ประสบผลสัมฤทธิ์ก็คือ การขาด
แคลนวัสดุประกอบการใช้หลักสูตร การขาดแคลนอาคารสถานที่ การขาดการนิเทศผู้
เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร และการขาดการเตรียมครูให้พร้อมที่จะสอนตามหลักสูตร
ฉบับใหม่

สาระสำคัญเกี่ยวกับหลักสูตร ฉบับพุทธศักราช 2518 ได้แก่

1. จุดหมายของหลักสูตร และหลักเกณฑ์การใช้หลักสูตร หลักเกณฑ์การใช้
หลักสูตรที่สำคัญได้แก่ ภาคเรียน จำนวนวันเรียน หน่วยกิต วิชาบังคับเลือกและวิชาเลือก
จำนวนหน่วยกิตแต่ละภาคเรียน อายุของหน่วยกิต การโอนผลการเรียน การประเมินผลการเรียน
สภาพการเป็นนักเรียน การแก้ไขและการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

2. ปัญหาการใช้หลักสูตร ในการนำหลักสูตรฉบับพุทธศักราช 2518 ไปใช้ใน
โรงเรียนต่าง ๆ ประสพปัญหาหลายข้อ ปัญหาบางข้อได้เกิดขึ้นมาก่อนการใช้หลักสูตรฉบับใหม่
เช่น ขาดครู ห้องเรียนมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ขาดอุปกรณ์การสอน ตลอดจนขาดห้อง
สมุดและหนังสือสำหรับค้นคว้า ส่วนปัญหาที่เพิ่มขึ้นมาภายหลังจากการใช้หลักสูตรฉบับใหม่ มักจะ
เกี่ยวกับการขาดแคลนครูเรียน โครงการสอน ประมวลการสอน นอกจากนั้นยังมีปัญหา
เกี่ยวกับการจัดเนื้อหาวิชาในหลักสูตร ปัญหาด้านธุรการ การวัดผล และการปกครองนักเรียน
ข้อมูลที่ได้สรุปมาทั้งหมดนี้เป็นแนวทางที่จะนำไปใช้ในการสร้างแบบสำรวจ เพื่อสำรวจ

ปัญหาในการใช้หลักสูตรฉบับใหม่ ในเขตการศึกษา 7